

Om den globale indkomstfordeling

- Bjørn Lomborgs mening og en anden mening

Af Carl-Johan Dalgaard*

Ph.D. studerende
Økonomisk Institut
Københavns Universitet

Resumé

For nylig udkom Bjørn Lomborgs bog "Verdens sande tilstand". I værket bliver det gjort gældende, at den globale indkomstilstand har været uændret (eller svagt vigende) over de sidste 30 år. Nedenfor argumenteres der imidlertid for, at "den sande udvikling" i den globale indkomstfordeling har været en anden.

Indledning

For nylig udkom Bjørn Lomborgs (BL) bog: "Verdens sande tilstand". Som det formodentlig er velkendt fra debatten i medierne, argumenterer BL for, at økosystemets tilstand ikke er nær så kritisk, som den konventionelle visdom lader ane. Hvad der nok er mindre velkendt er, at BL ligeledes hævder: (i) At den økonomiske vækst har været formidabel i alle verdens regioner (p.66), og endnu væsentligere (ii) at indkomstilstanden på tværs af verdens lande ikke er blevet uddybet i de sidste tre årtier (p.77).

Om væksten: BLs analyse og en nuancering

Når det gælder de globale vækstpræstationer, anfører BL indledningsvist, på basis af Bailey (1995), at indkomsten pr. indbygger (målt i faste 1985 US - dollar), fra et nogenlunde sammenfaldende niveau i alle verdens regioner i 1820, efterfølgende er blevet 13 gange større i Vesteuropa (herunder også USA), 9 gange større i Den europæiske periferi (bl.a Grækenland og Irland), 8 gange større i Asien, 7 gange større i Latinamerika og 4 gange større i Afrika. Det er disse fakta der i det væsentligste ligger til grund for BLs konklusion: "...at alle regioner i verden har haft en formidabel vækst, selvom den ikke har været lige stor alle steder" (p.66). Et umiddelbart problem med dette udsagn er imidlertid, at det er uklart, hvad de forskellige regioners vækstpræstationer skal ses i forhold til.

En mulighed er at se resultaterne i et (langt) historisk perspektiv. I så fald kan man ikke anfægte, at væksten har været imponerende i perioden 1820-1990. Men det skyldes, at økonomisk vækst i sig selv er et forholdsvist moderne fænomen. Først indenfor de sidste godt 200 år har der været tale om vedvarende stigninger i indkomsten pr. indbygger. Men hvis dette skal være referencerammen for analysen, da er udsagnet (i) ovenfor tomt. For selv langt mindre stigninger i pr. indbygger indkomsten, end de der har fundet sted, kunne jo karakteriseres som værende lidt mirakuløse, og selvfølgelig er omtalte forøgelse af indkomsten på det afrikanske kontinent derfor...formidabel.

En anden, og formodentlig mere oplagt, referenceramme kunne opnås ved at

---

* Christian Groth, Gitte Terp Henriksen og Peter Trier takkes for konstruktiv kritik af udkast til det endelige manuskript. Tilbageværende fejl og mangler er forfatterens ansvar.

holde vækstresultater fra forskellige regioner op mod hinanden. I dét perspektiv virker det betydeligt mindre oplagt, at en forøgelse af indkomsten pr. indbygger med fx faktoren 4 kvalificerer sig som formidabel. Faktisk er det mest slående ved de præsenterede data den enorme variation i vækstrater på tværs af verdens regioner, der har været fremherskende over den betragtede periode. Når tallene præsenteres som fordoblinger, da kan det måske være svært at få en fornemmelse af, hvor kolossale forskellene er. En lille illustration er derfor nyttig.

Som udgangspunkt kan man notere sig, at en firdobling af indkomsten på 170 år svarer til en gennemsnitlig årlig vækst i indkomsten på ca. 0,8 % p.a. Således er indkomsten - i gennemsnit - vokset med mindre end 1 % om året på det afrikanske kontinent fra 1820-1990. Til brug for eksemplet kan man så kigge på tal for Danmark. Her var gennemsnitsindkomsten, i følge BL (p.66), 170.000 kr. i 1996, og 9.500 kr. i 1818, målt i nutidskroner. Disse tal indikerer at gennemsnitsvæksten i Danmark har været på ca. 1.6 % p.a. i perioden 1818-1996. Men hvad ville indkomsten have været, dersom den danske gennemsnitsindkomst var vokset i samme tempo, som Afrika under et? En beregning viser, at hver dansker i gennemsnit i så fald ville have haft en årlig indtægt på blot 39.500 kroner i 1996. Altså ville hver dansker være godt 130.000 kroner fattigere i dag. Om man anser dette scenario for at være "formidabelt", overlades til læserens subjektive vurdering.

Pointen er at tilsyneladende små forskelle i vækstrater oversættes til nærmest utrolige forskelle i levestandarden (dersom den kan måles i indkomst), når tidshorisonten er så lang som den betragtede. Disse overvejelser leder til den konklusion, at hvor BL hæfter sig ved (angiveligt) store stigninger i indkomsten i alle verdens regioner, da synes det snarere at være væsentlig at hæfte sig ved den meget store variation i vækstresultater på kontinentniveau, set over den periode hvor der har været tale om økonomisk vækst i verdensøkonomien. Dette leder naturligt til spørgsmålet :Er fordelingen af indkomst i verdensøkonomien blevet mere skæv?

Om indkomstfordelingen: BLs analyse

At analysere den globale indkomstfordeling er ikke en helt enkelt sag, særligt når man er interesseret i den dynamiske udvikling i samme. Basis for BLs konklusion om, at den globale indkomstfordeling ikke er blevet mere skæv, er imidlertid en forholdsvis enkel figur (figur 24 p.69). For at konstruere denne sorteres verdens lande (dvs. så mange lande som man finde data for) efter indkomst pr. indbygger, købekraft justeret. Herefter udregnes forholdet mellem indkomsten for de 20 % rigeste og de 20% fattigste, hvorefter udviklingen over tid studeres. Hvis man kigger på det, bliver det klart, at dette forhold ikke er øget over perioden 1960-1992. Således virker konklusionen om konstant ulighed umiddelbart besnærende. Problemet er bare, at det er uklart, hvad en sådan figur overhovedet fortæller om udviklingen i den globale indkomstfordeling under et. At forholdet mellem halerne i indkomstfordelingen har været konstant behøver ikke at betyde at uligheden har været konstant. For ved at bruge dét mål BL anvender, så ignoreres specielt al den bevægelse der har været inde i indkomstfordelingen. For at konkretisere problemet, lad os sige, at verden består af 5 lande.

Tabel 1. Et tænkt eksempel

Land nummer	Indkomst pr. indbygger i 1960	Indkomst pr. indbygger i 1990
-------------	-------------------------------	-------------------------------

1	2	6
2	3	6
3	4	6
4	5	18
5	6	18

I 1960 har disse lande indkomsten 2,3,4,5,6. Forholdet mellem de 20 % fattigste og de 20 % rigeste er dermed $6/2=3$. Lad os så sige, at vi kikker på fordelingen 30 år senere. Nu har landene følgende indkomst: 6,6,6,18,18. Forholdet mellem de 20% fattigste og de 20% rigeste er stadigvæk 3 ($18/6$), men er fordelingen uændret? De fleste vil nok sige nej, siden det næst fattigste land og det tredje fattigste land nu er blevet fattigere, relativt til top 20% end de var i 1960. Således ville man snarere konkludere, at der har været tendens til en vis polarisering i indkomstfordelingen. Pointen er, at selvom fordelingen tydeligvis har ændret karakter over perioden, da vil BLs figur angive, at fordelingen er uændret - og det udgør et alvorligt problem for analysen. Til støtte for disse overvejelser er figur 1 konstrueret.¹

FIGUR 1

Det fremgår af figur 1, at forholdet mellem den gennemsnitlige indkomst for de 20% rigeste og fattigste ikke er uddybet over den betragtede periode, ganske som BL anfører. Men dersom man i stedet undersøger indkomstforholdet mellem de 30% rigeste og fattigste, da er forløbet tydeligvis et andet. Set over perioden er der her tale om en (svag) stigning. Dette tyder på, at bevægelsen der er sket inde i den globale indkomstfordeling ikke er negligabel.

Konklusionen på disse overvejelser er, at BLs analyse i bedste fald er for overfladisk til at kunne bruges til at nå slutningen: "at det væsentligste er altså stadigvæk[...], at der ikke er kommet en større ulighed" (p.69). I værste fald er analysen misvisende og tegner et forkert billede af udviklingen i den globale indkomstfordeling. Som det vil fremgå af næste afsnit, er det beklageligvis det sidste der gør sig gældende.

Den globale indkomstfordelings sande udvikling

Den globale indkomstfordeling er interessant at undersøge, fordi den kan siges at afspejle, hvordan forskellen i levestandarden udvikler sig på tværs af verdens lande. Blandt økonomer er det ganske vist velkendt, at indkomsten ikke i sig selv er et perfekt mål for levestandard eller velfærd. Men da der i praksis ikke er et bedre (enkeltstående) mål for disse ting, er det fornuftigt nok, at anvende et indkomstmål som approksimation af levestandarden. Men hvilket indkomstmål bør man anvende? BL anvender tal for BNP pr. indbygger. Spørgsmålet er, om det er hensigtsmæssigt? Umiddelbart er svaret ja, men der er dog en vis risiko for at overvurdere indkomstforskellen mellem rige og fattige lande, dersom dette tal anvendes. Forklaringen er, at BNP kun måler den markedsmæssige aktivitet, og særligt i udviklingslandene har økonomiske aktiviteter udenfor markedet et betydeligt omfang. Således kan det være en fordel, at anvende BNP pr. arbejder i stedet for BNP pr.

¹ Denne (og efterfølgende) illustration(er) er baseret på data for indkomst pr. arbejder (købekraftjusteret), for 120 lande. Motivationen for at anvende indkomst pr. arbejder i stedet for indkomst pr. indbygger anføres nedenfor. Periodelængden er valgt således, at antallet af lande der kan medtages i analysen bliver maksimalt. Kilden til data er Penn World Table 5.6 (se Summers og Heston (1991)).

indbygger. Hvis afkastet ved at befinde sig i den uformelle sektor er det samme som afkastet ved at arbejde i den formelle, da vil dette tal i et større omfang afspejle det faktiske indkomstniveau for det gennemsnitlige individ i en tilfældig valgt økonomi. Ud fra disse betragtninger afviges der derfor fra BLs analyse på dette punkt. Om end den reelle forskel kunne være vigtig, er den formelle blot, at vi dividerer BNP med et forskelligt antal hoveder. De anvendte tal stammer fra den samme hovedkilde, som BL anvender, nemlig Summers og Heston (1991).

Det næste spørgsmål er, hvordan man konkret kan analysere dynamikken i den globale indkomstfordeling. Som et udgangspunkt kan man konstruere et diagram, som gjort i figur 2.

FIGUR 2

Ud ad abscisseaksen er 120 lande afsat, ordnet efter stigende indkomst målt *relativt* til den gennemsnitlige globale indkomst pr. indbygger i 1960. Op ad ordinataksen kan den efterfølgende relative vækst (dvs. relativt til væksten i den gennemsnitlige indkomst i verdensøkonomien) i hver af de 120 lande aflæses. Dermed giver figuren et billede af, hvilke grupper af lande, der er gledet ned i indkomstfordelingen (dem med negativ vækst), og hvilke lande der er avanceret (dem med positiv vækst). For at fokusere på tendenserne er der i figuren taget et glidende gennemsnit af landene. Hermed forstyrres billedet ikke af, at enkelte nationer er vokset særligt hurtigt eller særligt langsomt.

Figuren har en interessant historie at fortælle. Udviklingen er ganske vist meget savtakket, og har sine tinder og dale, men den angiver forholdsvis klart, at det gennemgående har været de lande, der i 1960 var blandt de fattigste, der i perioden 1960-88 er blevet endnu fattigere, i forhold til den gennemsnitlige indkomst i verdensøkonomien. Det drejer sig fx om lande som Kenya, Senegal, Mozambique og Uganda. Tilgængæld er der en stor gruppe af lande, "middelklassen" i 1960, der er avanceret i indkomstfordelingen. Her er det ikke mindst Hong Kong, Korea samt Taiwan, der er fremtrædende eksempler. De rigeste lande i 1960, er vokset relativt langsomt i perioden 1960-88, og dermed er nogle blevet lidt fattigere relativt til gennemsnittet (herunder fx. USA).

For at adressere spørgsmålet om ulighed endnu nøjere kan man yderligere konstruere en graf som figur 3.

FIGUR 3

Her er udviklingen i standardafvigelsen til logaritmen til indkomst pr. arbejder, de 120 lande imellem, indtegnet. Det, vi således spørger om, er, i hvilket omfang forskellene i indkomsten pr. arbejder, er steget i perioden 1960-1988, for verdensøkonomien under et. Hvis svaret er bekræftende er det tegn på øget ulighed. Tendensen er heller ikke her til at tage fejl af; variationen i indkomsten pr. arbejder har utvetydigt været stigende over perioden.

Konklusion

Selvom man med rimelighed kan anføre, at den globale indkomstfordeling er blevet mere skæv over de sidste 30 år, er det vigtigt at lægge mærke til de lidt finere

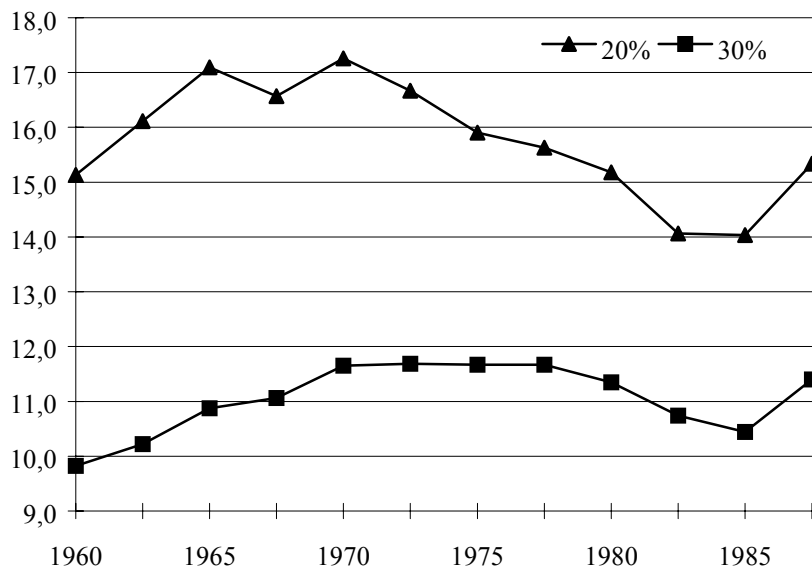
nuancer. Den udvikling, som figur 2 og 3 afspejler, er først og fremmest tegnene på *øget polarisering* i indkomstfordelingen. Som det fremgik af figur 2, har en lang række lande, der i 1960 var mellemindkomst lande, nærmet sig de rigeste landes niveau. Således må man retfærdigvis sige, at der er tegn på en vis konvergens i indkomsten pr. arbejder i den øvre del af indkomstfordelingen. Samtidigt er der en gruppe lande, der er sakket endnu længere bagud; de der initialt var fattigst. Det centrale er således, at hvor der har været konvergens i indkomsten internt i den øvre del af den globale indkomstfordeling, da har der nærmest været tale om divergens mellem den nedre og den øvre del af fordelingen. Det er denne udvikling, der udgør det sande billede af dynamikken i den globale indkomstfordeling, og absolut ikke at uligheden har været uændret eller vigende over de sidste 30 år, sådan som BL gør gældende. I øvrigt kan der henvises til omfattende studier af Jones (1997), Pritchett (1997), De la Fuente (1997) samt Durlauf og Quah (1998), der alle når samme konklusion, som præsenteres ovenfor. Afslutningsvist skal det bemærkes, at nogle af disse studier betjener sig af præcis de samme tal som BL (altså BNP pr. indbygger), hvorfor de konklusioner, jeg opnår, ikke er afhængige af valget af data i denne dimension.

Afrunding

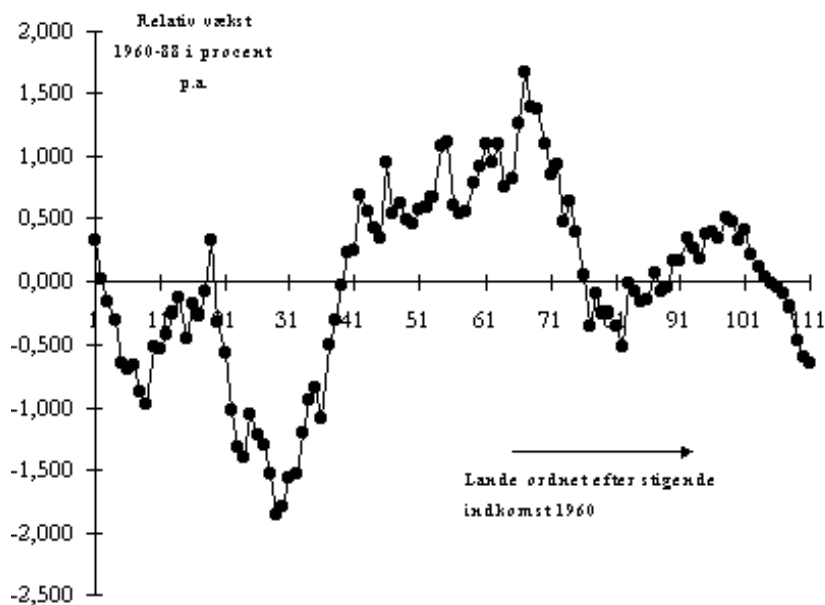
Verdens sande tilstand er på mange områder en meget læseværdig bog, som fortjener at eventuel kritik har samme seriøse karakter som bogen selv. Jeg har derfor bestræbt mig på at være nøgtern i mine betragtninger, dels ved at pege på de mangler jeg mener, der er til stede i Bjørn Lomborgs analyse, og dels ved at dokumentere mine egne påstande. Hovedbudskabet er således, at Bjørn Lomborgs analyse ikke er tilstrækkelig grundig vedrørende den globale indkomstfordeling, hvorfor konklusionen efter min overbevisning bliver fejlagtig. Tallene taler kun for sig selv, hvis man behandler dem ordentligt.

Litteratur

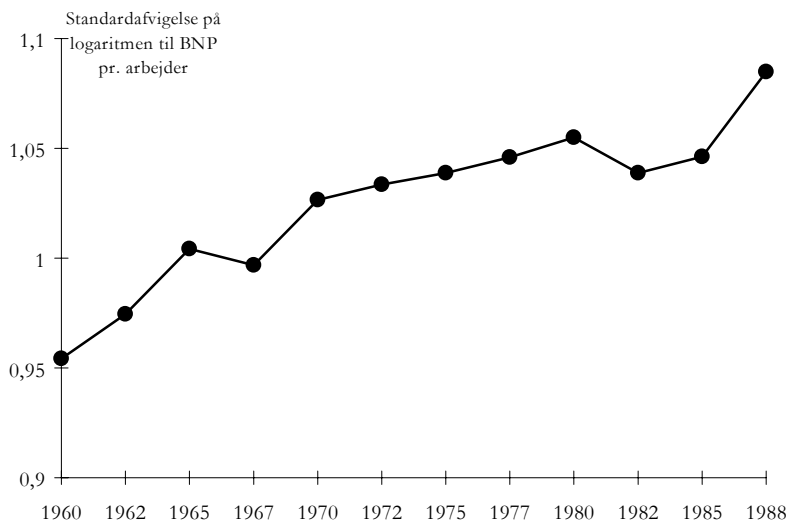
- Bailey, Ronald (eds.), 1995. *The True State of the Planet*. New York, N.Y. Free Press.
- De la Fuente, Angel, 1997. The empirics of growth and convergence: a selective review. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 21, 23-73.
- Durlauf, Steven N. and Quah, Danny T., 1998. The new empirics of economic growth. CEP discussion paper no. 384 Prepared for the *Handbook of Macroeconomics*
- Jones, Charles I., 1997. On the evolution of the world income distribution. *Journal of Economic Perspectives*, Summer, 11(3), 19-36.
- Lomborg, Bjørn, 1998. *Verdens sande tilstand*. Viby J., Centrum.
- Pritchett, Lant, 1997. Divergence, Big Time. *Journal of Economic Perspectives*, Summer, 11(3), 3-17.
- Summers, Robert and Heston, Alan., 1991. The Penn World Table (Mark 5): an expanded set of international comparisons, 1950-1988, *Quarterly Journal of Economics*, 106(2), May, 327-68.

Figur 1. Figuren viser forholdet, målt i indkomst pr. arbejder, mellem de 20 % rigeste og fattigste lande hhv. de 30% rigeste og fattigste lande: 1960-88.
Kilde: Penn World Table 5.6. og egne beregninger

Figur 2. Relativ vækst i indkomst pr. arbejder: 1960-88. Hver observation udgøres af et 10 lande glidende gennemsnit. Kilde: Penn World Table 5.6. og egne beregninger.

Figur 3. Figuren viser standardafvigelsen på logaritmen til BNP pr. arbejder: 1960-88. Kilde: Penn World Table 5.6. og egne beregninger.